

כותרת: נספח 1 - מהי גבורה בתקופתנו - דפי לימוד הכותבת: ליאור קולודני (עורכת)

איִזְהוּ גִבּוֹר, הַפּוֹכֵשׁ אֶת יְצָרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר וּמַשֵּׁל בְּרוּחוֹ מְלַכְדַּ עִיר" (משלי טז, לב).

משנה, אבות ד, א

ישעיהו ליבוביץ

... והנה, אף בלי ניתוח פילוסופי של מושג הגבורה ובלא ביקורת של גילויי הגבורה השונים, ניתן לקבוע כעובדה שהגבורה הצבאית היא הזולה בין הגילויים האלה – שהרי היא, ורק היא מבין כל גילויי הגבורה, מצויה בהמוני בני אדם, בכל העמים והתרבויות ובכל התקופות בהיסטוריה, בלא כל קשר לרמתם של בני – אדם אלה מבחינה רוחנית, מוסרית או חברתית – מה שאין כן בגבורה של כיבושי-יצרים, שהיא נדירה בכל מקום ובכל זמן. לא מצינו – לא בהיסטוריה ולא במציאות של ימינו – שהגבורה הצבאית היא נחלתם של טובים ומעולים דווקא; היא מצויה באותה מידה גם בנחותים וירודים. משמע: קל לאדם הממוצע לעמוד בגבורה בניסיון של סיכון חייו בקרב מלעמוד בחיי יום-יום. בניסיון העמידה נגד פיתוי יצר הקניין או יצר השלטון או היצר המיני וכד'. גבורת לחימה עדיין אינה עדות לרמתו האנושית של בעליה. אם אדם הוא "גיבור" במובן הצבאי ("חייל מעולה"), אין בכך ערובה להיותו אדם מעולה – לא בחינת חכם ונבון ולא בחינת ישר והגון. לעומת זה, אדם שעמד בגבורה נגד דחפים הנובעים מקנאה, משנאה, מתאוה ומכבוד – חזקתו שהוא מבני-מעלה המועטים. אשר לגבורה המלחמתית – יש לקבוע שבמסורת היהודית אין למצוא הערצה לגבורה זו, ולא משום גישה פציפיסטית הפוסלת אותה. כבר הוטעם שהמלחמה מוכרת כעובדה במציאות האנושית, ואף ניתנת לה הצדקה בנסיבות ובתנאים מסוימים; מכאן, שהלוחם ממלא פונקציה הזורשת ממנו גבורה. אבל לא נמצא במקורות היהדות הערצה של גבורת האדם הלוחם – ההערכה הרווחת מאוד בתרבויות לא-יהודיות רבות, אף במתקנות שבהן. אף על החשמונאים לא נאמר ב"על הניסים" אלא שלחמו את מלחמת ה' והצילו את התורה; ואילו גבורתם במלחמה אינה מוזכרת כלל – היא מתקבלת כדבר המובן מאליו. אם יש מלחמה חייב החייל להיות חייל טוב, כשם שחקלאי חייב להיות חקלאי טוב, השרברב – שרברב טוב, הרופא – רופא טוב. אין ביהדות התפעלות מיוחדת מגבורה צבאית דווקא. אבל בציבורנו היום משתוללת מנטליות המעריכה את האדם בעיקר מבחינת היותו חייל טוב, ואפילו רואה בכך תכונה המכפרת על פגמים חמורים באישיותו. ייתכן שפלוני נחות מבחינה אינטלקטואלית או מוסרית – אבל "הוא היה חייל מצוין", הוא "הצטיין בגבורה בקרב".

(ישעיהו ליבוביץ, 'גבורה', בתוך: ארתור א' כהן ופול מנדס-פלור ואברהם שפירא (עורכים), לקסיקון התרבות היהודית בזמננו, מושגים, תנועות אמונות, תל אביב תשנ"ג, עם עובד, עמ' 67-62)

ישעיהו ליבוביץ - (ריגה-ישראל 1903 – 1994) מדען, הוגה דעות ואיש-רוח ישראלי. פרופסור לביוכימיה באוניברסיטה העברית בירושלים. בהגותו הדגיש את חשיבותה של ההלכה ועבודת האלוהים כתכלית החיים הדתיים. בהגותו הפילוסופית נקט קו אנליטי פוסט-קאנטיאני. בענייני דת גרס כי עיקרה של הדת היהודית הוא במעמדו של האדם לפני האל, מעמד המתבטא בקיום המעשי של המצוות ולא באמונה בתיאוריות דתיות

בלה בליסימה

השיר של "הדג נחש" על מעשה הגבורה של בלה פרוינד

זֶה סְפוֹר אֶתוֹ רְאוּי יְלָדִים לְחַנֵּךְ
 זֶה סְפוֹר אֶתוֹ רְאוּי יְלָדִים לְחַנֵּךְ
 זֶה סְפוֹר אֶתוֹ רְאוּי יְלָדִים לְחַנֵּךְ
 זֶה סְפוֹר רְאוּי

יום שלישי, 12 במאי, 1992
 יוצאת אשה מביתה בירושלים
 יום רגיל סטנדרטי לא מיחד כמו כל הימים
 פול ילדים ברחובות היתה שביתת מורים
 באותה שעה ממש מחבל נאלח
 משליך סכין מטבח אתה דקר שני נערים חפים
 עוד פגוע מטרף אכזרי
 עוד פגוע לאמני

הוא פותח במנוסה כי אמריו דולק המון
 שתופס אותו כעבר מספר שניות בתוך חניון
 עשרות אנשים בועטים בו
 הם רוצים לסגר השבון
 אני לא שופט אותם, זה מקרה בלי הגיון
 זה מצב פגום, עגום, ארוך, לא ברור
 אבל אז מגיעה האשה ומשנה את סוף הספור
 כי על המחבל היא מייד נשככת ומגוננת בגופה
 על טרווריסט אבל גם אדם שכלי גופה היתה גופה
 "אני לא מבין, לא פחדת עם מטרף מתחתיך? ההמון זה קרוב?
 לא היתה קל יותר לקום ולעזב?"
 ענתה לעתונאי שלא היתה לה זמן לחשב
 ענתה לעתונאי שלא היתה לה זמן לחשב
 בלה בליסימה בלה בליסימה...

המקרה של האשה הזאת נחרט לי בראש
 מאיפה הלח לשכב בלי לזוז, בלי לחשב

כזה ראה וחדש
מרכז הדרכה מקוון של "שבילים"
ארגון מערכות החינוך החברתי קהילתי
אגף החינוך, התנועה הקיבוצית

שואל את עצמי מה הייתי עושה במקומה
לו בדיוק באותה שעה הייתי נקלע לסביבה
ברור לי שלא הייתי כא ובועט
אבל אם להיות הגון ולומר את האמת
לא נראה לי שהייתי מסגל לנהג כמוה
הרבה יותר מתאים לי לקום ולברח
אז מקסימום לנסות למצא שוטר או משוה
אבל היא נשכבה שם עד שכוחותיה תשו
עשרים דקות היא הטפה שם בעיטות
הילדים שלה ראו ולא הפסיקו לבכות.

בלה בליסימה בלה בליסימה...

הגברת לסמל לא הפכה
ושמה נמחק למעשה מהתודעה.
אין בול שלה
אולי כי ישראל עוד בשלה ולא בשלה
לאמץ לחיקה גבור
שגבורתו לא מלחמתית, גבור
שגבורתו היא לא צבאית, גבור
שגבורתו רק מוסרית,
גבור אשה, ועוד חרדית.

דעי לך אשה יקרה שלא נשכחתי
את ספור גבורתך לעצמי הבטחתי
שזה ספור אתו ראוי ילדים לחנך
זה ספור אתו ראוי ילדים לחנך
זה ספור אתו ראוי ילדים לחנך
זה ספור ראוי

בלה בליסימה בלה בליסימה...